

VIZUALINIO MĄSTYMO MAINAI MENE IR UGDYMO PROCESSE

MOKINIŲ IR **MO**KYTOJŲ APKLAUSOS ANALIZĖ

2022 - 2023

Mo

**BRITISH
COUNCIL**

TURINYS

TYRIMO APRAŠYMAS	3
METODOLOGIJA	4
APIBENDRINTOS TYRIMO IŠVADOS	5
CONSULUSIONS	8
DETALE DUOMENŲ ANALIZĖ	11
1. PROJEKTO NAUDA IR POVEIKIS: MOKINIAI	11
1. 1. Kalbėjimas lietuviškai	11
1. 2. Bendravimas, Bendradarbiavimas ir komandinis darbas	13
1. 3. Šiuolaikinio meno pažinimas	15
1. 4. Kitų miestų pažinimas	15
2. PROJEKTO NAUDA IR POVEIKIS: MOKYTOJAI	16
2. 1. Mokinių kalbiniai įgūdžiai ir saviraiška	16
2. 2. Mokinių bendravimo, bendradarbiavimo, socialinių įgūdžių kompetencijos	17
2. 3. Mokinių kritinio mąstymo, kūrybiškumo ir skaitmeninė kompetencijos	18
2. 4. Mokinių šiuolaikinio meno pažinimas	18
2. 5. Mokytojų įvardintas poveikis ir naudos joms pačioms	19
3. NURODOMOS POKYČIO PRIEŽASTYS	20
3. 1. Neformalus mokymasis	20
3. 2. Emociškai saugi aplinka	21
3. 3. Santykiai su edukatoriais ir mokiniais iš kitų mokyklų	22
4. MOKINIŲ ĮSITRAUKIMAS IR POKYČIO PRIEŽASTYS IŠ MOKYTOJŲ PERSPEKTYVOS	24
5. VMS METODO TAIKYMAS IR LYČIŲ LYGYBĖS TEMOS INTEGRAVIMAS	25
6. IŠŠŪKIAI	27
KO NORĖTŲ KITAIP?	29

TYRIMAS ATLIKTAS MO MUZIEJAUS IR BRITŲ TARYBOS INICIATYVA

Tyrimą vykdė:

Taikomosios antropologijos organizacija - „ANTHROPOS“
(www.anthropos.lt, taikomoji.antropologija@gmail.com)

Tyrimą atliko:

Kornelija Čepytė, Ugnė Barbora Starkutė ir Giedrius Jankauskas.

Tyrimą užsakė:

MO muziejus, VŠĮ

MO muziejus 2022–2023 metais vykdė projektą „Vizualinio mąstymo mainai mene ir ugdymo procese“ (angl. *The Exchange of Visual Thinking in Art and the Educational Process*) finansuojamą Britų tarybos. Šiuo tyrimu siekiama suprasti, kaip projekto naudą ir poveikį mato mokiniai ir mokytojai. Šie duomenys projekto komandai padės įsivertinti projekto poveikį bei toliau plėsti ir pritaikyti veiklas.

Tyrimo tikslas – išsiaiškinti, kaip projekto dalyviai vertina projekto naudą ir poveikį bei kokios priežastys tai lėmė. Tyrimo metu buvo daugiausiai gilinamasi į lietuvių kalbos, bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencijas, kurios buvo pagrindinės ugdomos kompetencijos šio projekto metu. Tyrimo metu buvo atliktos trys fokus grupės su mokiniais ir mokytojais, dalyvavusiais projekte.

METODOLOGIJA:

Tyrimo metu buvo atliktos 3 fokus grupės. 2 fokus grupės vyko Visagino „Draugystės“ gimnazijoje su projekte dalyvavusiais mokiniais. Vienoje fokus grupėje dalyvavo 6, kitoje 5 mokiniai. Iš jų 5 merginos ir 6 vaikinai. Fokus grupės vyko daugiausiai lietuvių kalba, mokiniai tarpusavyje išsiversdavo žodžius rusiškai, arba kartais pasisakydavo rusų kalba, anglų kalba. Fokus grupės gyvai vedė viena tyrėja, kita tyrėja buvo prisijungusi nuotoliu. Visgi, kalbinis barjeras galėjo daryti įtaką mokinių pasisakymams. Taip pat, įtakos galėjo turėti ir tai, jog fokus grupės su mokiniais vyko po paskutinių projekto veiklų. Tai galėjo paveikti ir mokinių nuotaikas bei kai kuriuos pasisakymus, nes jie fokus grupėje dalyvavo po atsisveikinimo su projektu ir edukatorėmis, buvo emociškai susijaudinę.

Viena fokus grupė buvo atlikta su mokytojomis, dalyvavusiomis projekte, kurios mokėsi taikyti vizualinio mąstymo strategiją savo pamokose. Ši fokus grupė vyko nuotoliu. Joje turėjo dalyvauti 3 mokytojos, tačiau dėl techninių nesklandumų vienai dalyvei nepavyko prisijungti. Vėliau su ja trumpam interviu buvo susisiekta atskirai telefonu ir užduoti fokus grupės klausimai tokiu būdu išplečiant imtį ir įžvalgas bei patirtis.

Visų tyrimo dalyvių vardai tekste pakeisti siekiant išlaikyti tyrimo dalyvių anonimiškumą.

APIBENDRINTOS TYRIMO IŠVADOS (1):

Fokus grupėje dalyvavę mokiniai kaip edukaciją naudą ir poveikį išskyrė lietuvių kalbos pagerėjimą – mokiniai įsidrąsino kalbėti lietuviškai ir turėjo galimybę praktikuoti kalbą. Taip pat buvo įvardintas poveikis bendravimui ir komunikacijai – mokiniai išmoko geriau klausytis vienas kito, įsidrąsino reikšti savo nuomonę bei drąsiau bendrauti su nepažįstamais žmonėmis. Taip pat dalyviai įvardino ir komandinio darbo svarbą – jiems tapo paprasčiau ir įdomiau dirbti komandose. Be išvardinto poveikio kalbinėms, bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencijoms, mokiniai įvardino ir įgytas naujas žinias apie šiuolaikinį meną ir projekto metu ugdytus gebėjimus analizuoti kūrinius, galimybes pamatyti kitus miestus.

Tyrime dalyvavę mokiniai fokus grupių metu buvo paprašyti įvertinti kaip jų manymu pagerėjo jų lietuvių kalba nuo 1 iki 10. Dauguma mokinių įvertino savo patobulėjimą tarp 9 ir 10. Vienoje fokus grupėje nemažai mokinių skyrė 6-7 balus. Visi mokiniai vertinimus aiškino patobulėjusia lietuvių kalba, supratimu, jog gali kalbėti ir galimybę praktikuotis įvairiose situacijose. Sau skiriami balai, galima manyti, labiausiai skyrėsi dėl asmeninio pokyčio vertinimo ir dėl to, kaip save vertino kiti klasės draugai. Net ir gerai kalbanti mergina įvertino save 6/10 aiškindama, kad prieš projektą jau kalbėjo gerai, todėl pokytis ir nebuvo toks didelis.

Mokiniai buvo paprašyti įvertinti kaip pagerėjo jų komandinis darbas projekto metu. 8-10/10 balais įsivertinę mokiniai daugiausiai balus skyrė už tai, kad jiems patiko dirbti grupėse, suprato galintys dirbti su skirtingais žmonėmis, pažino bendraklasius bei kitus mokinius, išskyrė komandinio darbo patirties svarbą, naudą ateityje. Žemesnius balus davę sau mokiniai taip save vertino dėl skirtingų priežasčių. 7/10 skyrusiam mokiniui nepatiko dirbti edukatorių formuotose komandose, jis norėjo pats pasirinkti kolegas. Tai paminėjo ir kiti mokiniai. Jiems taip pat trukdė grupėse esančių kai kurių bendraklasių nemotyvuotumas, tačiau tai nepaveikė jų galutinio vertinimo. 5/10 save įvertino mokinė, kuriai ir po mokymų komandinis darbas toliau nepatiko.

Visos fokus grupėje ir interviu metu kalbintos mokytojos projektą bendrai įvardijo kaip itin naudingą ir praturtinusį, suteikusį naujų žinių, kompetencijų, leidusį ištrūkti iš įprastos mokyklinės rutinos. Fokus grupėje dalyvavusios mokytojos išskyrė projekto naudą mokiniams ir sau iš asmeninės ir profesinės perspektyvos. Mokytojų nurodytos projekto naudos mokiniams iš dalies sutapo su mokinių įvardintais aspektais. Kaip ir mokiniai mokytojos pabrėžė projekto poveikį kalbinėms įgūdžiams, bendravimui ir bendradarbiavimui, šiuolaikinio meno pažinimui. Mokytojos taip pat išskyrė, kad mokiniai pagerino socialinius įgūdžius – projekto dalyviai susitiko su mokiniais iš kitų miestų ir turėjo galimybę, ne tik bendrauti, bet ir mokytis pritaikyti savo įgūdžius kituose kontekstuose. Mokytojų nuomone, mokiniai taip pat gerino kritinio mąstymo ir kūrybiškumo, skaitmeninę kompetencijas.

APIBENDRINTOS TYRIMO IŠVADOS (2):

Kalbėdamos apie naudą joms pačioms, mokytojos išskyrė projektą kaip galimybę užmegzti gilesnius ryšius, atrasti bendrumą tiek su mokiniais, tiek su kitais kolegomis. Kita mokytojų įvardinta nauda joms pačioms buvo susijusi su šiuolaikinio meno pažinimu, nauju požiūriu į jį ir naujais gebėjimais analizuoti ir suprasti šiuolaikinį meną, bei naujo metodo ir instrumentų įgijimą.

Fokus grupių metu mokiniai išskyrė keletą priežasčių, kodėl jiems buvo lengviau naudoti lietuvių kalbą, ugdyti bendravimo, bendradarbiavimo, komandinio darbo ir kitas kompetencijas. Visų pirma, mokiniai įvardino neformalų mokymąsi kaip priežastį motyvavusią juos mokytis. Mokiniai pasakojo, kad tai neįprastas mokymasis – veikla nebuvo vertinama pažymiais, mokymosi procesas buvo linksmas ir įdomus, nes buvo daromos įvairios užduotys, taip pat buvo keliaujama. Kitas svarbus motyvacijos mokytis aspektas – komfortabilumas ir saugi aplinka. Fokus grupės metu, mokiniai pabrėžė, jog kitaip nei pamokose, edukacijų metu jiems nebuvo baisu kalbėti arba ta baimė praėjo po 2-3 susitikimų. Jie jautėsi saugiai darydami klaidas kalbant lietuviškai, bei nebijojo reikšti savo nuomonės, nes nebuvo vertinami mokytojų, mokiniai taip pat pabrėžė, jog jautėsi išklausomi. Santykiai su kitais mokymosi procese dalyvaujančiais asmenimis, fokus grupių metu atsiskleidė kaip svarbus aspektas turintis įtakos mokinių motyvacijai. Mokiniai daug kalbėjo apie edukatorės, užmegztą pasitikėjimo ryšį su jomis bei prieraišumo jausmą. Edukatorių vaidmuo ir asmenybės buvo dažnai priešpriešinamos jas mokytojams. Anot mokinių, jie nebijojo edukatorėms sakyti ką galvoja, reikšti nuomonę, daryti klaidas. Ne tik santykiai su edukatorėmis, bet ir pozityvi patirtis susitikimuose su kitais mokiniais, panašu, jog padarė įtakos mokiniams ir juos motyvavo. Iš pradžių mokiniai kalbėdami su mokiniais iš kitų mokyklų jautėsi nesaugiai, nerimavo, ką apie juos pagalvos, ir ar sugebės bendrauti su nepažįstamais žmonėmis. Tačiau po susitikimų jų baimės išsisklaidė ir tai leido pozityviau žvelgti į savo gebėjimus ir motyvavo toliau bendrauti lietuviškai, bendradarbiauti su nepažįstamais žmonėmis.

Kalbintos mokytojos teigiamą projekto veiklų įtaką mokinių kalbiniams įgūdžiams taip pat aiškino projekto veiklų neformalumu, kitiškumu lyginant su standartinėmis mokyklos užduotimis. Mokytojų nuomone, tai buvo kitokia, malonesnė prieiga. Taip pat mokytojos siejo mokinių įgūdžių gerėjimą ir laisvesnę saviraišką su standartinio mokyklinio vertinimo, teisingų/neteisingų atsakymų principo nebuvimu projekto veiklose. Kaip ir mokiniams, mokytojoms svarbus pasirodė edukatorių vaidmuo – anot jų, užsimezgęs ryšys tarp mokinių ir edukatorių turėjo didelės įtakos, o vieną iš edukatorių jie įvardino, kaip kalbos besimokančio žmogaus pavyzdį mokiniams.

APIBENDRINTOS TYRIMO IŠVADOS (3):

Visos trys kalbintos mokytojos VMS metodą ir kitus, projekto metu sužinotus instrumentus, vertino kaip joms naudingus ir teigė pagal poreikį ir toliau taikysiančios savo pamokose ir veiklose. Mokytojos taip pat siejo VMS metodą su galimybėmis organizuoti kitonišką ugdymo procesą, ypač birželio mėnesį, kai standartinis ugdymo procesas sunkiai įgyvendinamas dėl mokinių ir mokytojų nuovargio. Tiek fokus grupėje, tiek interviu metu mokytojos neįvardino jokių projekto metu joms kilusių iššūkių ir neišsakė poreikio kažką keisti. Vienintelis įvardintas sunkumas buvo tinkamų vaizdų paieška. Anot mokytojų, net ir turint projekto metu sužinotus šaltinius tai yra laiko ir energijos reikalaujantis procesas. Paklaustos apie lyčių lygybės temos integravimą, mokytojos pripažino temas atskirai nelietusias ir specialiai neintegravusias į pamokų veiklas. Kalbintų mokytojų požiūriu lyčių lygybės klausimai savaime yra daugelyje temų ir atskiros temos integravimo poreikio nemato. Taip pat, mokytojų požiūriu mokiniams tema ne tokia aktuali, nes jie tolerantiškai ir laisvai žiūri į daugumą klausimų nei vyresnė karta.

Kalbant apie projekto metu iškilusius iššūkius, didžiąją dalį kalbintųjų trikdė į projekto veiklas neįsitraukę bendraklasiai, kalbantys tarpusavyje ir taip kliudantys pilnai dalyvauti norintiesiems. Taip pat daugumai fokus grupių dalyvių buvo nedrąsu reikšti savo nuomonę ir bendrauti lietuviškai, tačiau šį nepasitikėjimą siejo su įprastomis pamokomis mokykloje, ir teigė, jog edukaciniai užsiėmimai projekto metu kaip tik paskatino dalintis savo mintimis ir kalbėti lietuviškai.

Paklausus apie siūlytinus pokyčius panašaus pobūdžio projektuose ateityje, mokiniai įvardino penkis aspektus: poreikį didesniai užsiėmimų skaičiui, projekto veiklų adaptavimą tradicinėse pamokose, norą sužinoti daugiau apie tokiose veiklose naudojamus meno kūrinius, galimybę taikyti neprivalomą dalyvavimą užsiėmimuose (taip atrenkant tik motyvuotus mokinius), ir galimybę suteikti daugiau autonomijos dalyvaujantiems dirbti pačių pasirinktose komandose.

CONSULSIONS (1):

During the focus groups, students identified improving the Lithuanian language as a beneficial aspect of the educational project. They gained confidence in speaking Lithuanian and had the opportunity to practise the language. The positive impact on communication and interpersonal skills was also mentioned, as students learned to actively listen to each other, express their opinions, and communicate more confidently in unfamiliar social environments. The importance of teamwork was highlighted as well; students found an interest in cooperating with their classmates. Furthermore, students acquired new insights into contemporary art and developed the skills necessary to analyse them. The project also allowed the students to visit other towns and cities.

The study participants were asked to rate the improvement of their Lithuanian language skills on a scale of 1 to 10. Most students rated it between 9 and 10. However, in one focus group, several students gave scores of only 6 or 7. The vast majority based their ratings on improved language skills, ability to communicate using it, and the opportunity to practise it in various situations. A possible reason why the scores differed among some students could have been influenced by the personal perception of the improvement of their language skills and how their peers rated themselves. For instance, a student proficient in Lithuanian rated herself 6/10, explaining that she already spoke the language well before the project, so the change was not significant.

Students were also asked to evaluate how their teamwork skills improved during the project. Participants who rated themselves 8-10/10 mostly attributed the scores to enjoying working in groups, feeling confident interacting with different people, getting to know their classmates and other students better, and seeing the benefits and importance of teamwork skills in the future. Furthermore, those who gave themselves lower scores were also able to reason their ratings. For example, a student who gave himself 7/10 particularly did not like working in groups formed by educators and preferred to choose his own teammates. Other students also mentioned this issue, as well as experiencing interference from classmates who lacked motivation during the project. However, these factors did not affect their ratings. It is also worth mentioning a participant who rated herself 5/10 as the project classes did not impact her views on collaborative work and the possible benefits of it.

CONSULUSIONS (2):

Teachers who participated in the study described the project as highly beneficial and enriching, providing new perspectives, upskilled competencies, and a break from the mundane school routine. The participants also highlighted this educational initiative as advantageous not only for the students but also for the teachers, as professionals and as individuals. The project's benefits mentioned by the teachers were aligned with the aspects identified by the students; both emphasised the positive impact on language skills, communication, collaboration competencies, and newly gained knowledge about contemporary art. The teachers also noted that students improved their social skills as project participants interacted with students from other cities and had the opportunity to not only communicate but also apply their skills in different contexts. According to the teachers, the students also improved their critical thinking, creativity, and digital competencies.

When teachers reflected on the benefits they gained during this project, they highlighted the opportunity to establish deeper connections with both students and colleagues. Furthermore, teachers also indicated they gained valuable insights about contemporary art, new perspectives on it, and methodological skills, which will be helpful in understanding and analysing it.

During the focus groups, students identified several reasons why it was easier and more convenient for them to communicate and cooperate in Lithuanian. First and foremost, students mentioned the informal learning environment as the most motivating factor. Participants described it as an unconventional learning method, where activities were not graded, and the process was fun and interesting, including various tasks and opportunities to visit other Lithuanian cities. Another essential factor motivating learning was an emotionally comfortable and safe space. Students indicated that, unlike in regular school classes, they felt confident to express their opinions and that any discomfort disappeared after 2-3 meetings. Students were encouraged to participate in the project classes because they were not judged by teachers, even though they could not speak fluent Lithuanian. Students also emphasised the feeling of being heard. Moreover, the relationships with other people involved in the learning process emerged as an important aspect influencing students' motivation. Students spoke a lot about the educators, the rapport they had established with them, and the sense of attachment. The roles and personality traits of the educators were often contrasted with that of teachers. According to the students, they were not afraid to speak their minds, express their views, and make linguistic mistakes in the presence of educators. Not only the relationships with the educators but also positive experiences with students from other schools positively influenced and motivated the participants. Initially, when talking to students from other schools, they worried about what others would think of them and felt insecure because of their Lithuanian language skills. However, the fears disappeared after the meetings, allowing them to have a more positive outlook on their abilities and motivating them to continue communicating in Lithuanian and cooperating with others.

CONSULSIONS (3):

Teachers also highlighted the positive impact of project activities on students' language skills, explaining that the informality and non-conventional nature of project activities compared to standardised school programmes played a significant role. According to teachers, it was a different, unusual and more enjoyable approach. They also associated improving students' skills and their open expressions with the absence of standard school assessment models, where the answer can only be right or wrong. Similarly to students, teachers also mentioned the role of educators. According to them, the relationship between students and educators had a significant impact. Furthermore, teachers identified one of the educators as a prime example for the students of a person learning a language.

All three interviewed teachers positively responded to the Visual Thinking Strategies (VTS) method and other tools they learned during the project and affirmed that they would happily continue to apply them in their classes. The teachers also saw the VTS method as a possible way of setting their classes, especially in June, when the usual educational processes become challenging due to student and teacher end-of-the-school-year fatigue. The interviewed teachers did not express any difficulties they encountered during the project nor any need to make any changes. The only mentioned challenge was finding appropriate images for the method, which the teachers considered a time and energy-consuming process, despite having access to resources given during the project. When asked about integrating gender equality topics, the teachers admitted that these were not addressed separately nor were deliberately integrated into lesson activities. However, according to teachers, gender equality issues were naturally present in the curriculum. Hence there was no specific need for particular attention. Furthermore, teachers believe the topic is less relevant to the students since they are already tolerant and open-minded towards most of today's issues.

When discussing the challenges encountered during the project, most students were troubled by their peers who did not fully engage in the activities, thus making participation difficult. Moreover, many students expressed a feeling of insecurity when it came to sharing their opinions and engaging in communication using the Lithuanian language. However, they associated this lack of confidence with the traditional classroom setting. They stated that educational activities during the project encouraged them to express their thoughts and speak the language.

When asked about potential changes in similar future projects, students identified five aspects: the need to increase the number of activity classes, adapting project activities in the traditional school setting, a desire to learn more about the artworks used in the project, the possibility of optional participation, this way selecting only motivated students, and the opportunity to have more autonomy in working with their chosen teams.

DETALE DUOMENŲ ANALIZĖ

1. PROJEKTO NAUDA IR POVEIKIS: **MOKINIAI**

Fokus grupėje dalyvavę mokiniai kaip edukacijų naudą ir poveikį išskyrė lietuvių kalbos pagerėjimą - mokiniai įsidrąsino kalbėti lietuviškai ir turėjo galimybę praktikuoti kalbą. Kitas svarbus pokytis buvo įvardintas kaip poveikis bendravimui ir komunikacijai - mokiniai išmoko geriau klausytis vienas kito, įsidrąsino reikšti savo nuomonę bei drąsiau bendrauti su nepažįstamais žmonėmis. Taip pat dalyviai įvardino ir komandinio darbo svarbą - jiems tapo paprasčiau ir įdomiau dirbti komandose. Be išvardinto poveikio kalbinėms, bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencijoms, mokiniai įvardino ir įgytas naujas žinias apie šiuolaikinį meną ir projekto metu ugdytus gebėjimus analizuoti kūrinius, galimybes pamatyti kitus miestus.

1.1. KALBĖJIMAS LIETUVIŠKAI

Lietuvių kalbos gebėjimų ugdymas buvo vienas iš daugiausiai aptartų ir įvardintų patobulintų projekto metu kompetencijų. Edukacijos mokiniams leido kalbą lavinti keliais būdais. Visų pirma, mokiniai įsidrąsino kalbėti lietuviškai ir nebijoti daryti klaidų:

Iš pradžių buvo trupučiuką baisu, nes mes bijojome kalbėti lietuviškai ir nu tiesiog prieš žmones. Bet po to tapo lengviau. (Viktorija, 1 fokus grupė (toliau - f. g.))

[K]ai buvo pirmas susitikimas man buvo baisu kalbėti lietuviškai, nes aš nenorėjau padaryti kažkokių klaidų. Aš maniau, kad edukatoriai galėjo pasakyti kažką ne taip galbūt, pasakyti kur aš klaidą padariau. Man būtų buvę nelabai smagu bet dabar aš drąsiau kalbu. (Tomas, 2 f. g.)

Susitikimai su lietuviškai kalbančiais žmonėmis leido mokiniams pamatyti, kad jie gali kalbėti lietuviškai. Viktorija pasakoja:

Kai mes susitikome su Vilniaus žmonėmis nu mes iš pradžių taip nežinojome vieni kitus, bet kai mes sužinojome, kad galim taip gerai kalbėti su naujais žmonėmis jau po to buvo lengviau. (1 f. g. Viktorija)

Susitikimai su lietuviškai kalbančiais žmonėmis sudarė galimybę praktikuoti kalbą:

<...> faktiškai mūsų miestuose kur galima kalbėti tik lietuviškai ir nėra, nes faktiškai visi rusiškai čia kalba, ir aš ir visi mano draugai ir visa šita mokykla. Ir gerai kad atvažiuoja tokie žmonės, kurie kalba lietuviškai ir [mums] praktika. (Vitalijus, 2 f.g.)

Mes praktikavomės savo lietuvių kalbą, nes mes, galime sakyti, mokomės rusiškoj mokykloj, nes visi kalba rusiškai, bet pora pamokų yra lietuvių kalba. Bet mums reikia praktikuotis, kad mes suprastume, kas parašyta [lietuviškuose vadovėliuose] ir mes suprastume mintį ar galėtume perduoti savo žodžiais ir mums tai labai svarbu. (Olivija, 2 f. g.)

Nu, aš irgi geriau supratau lietuvių kalbą, nes Visagine nėra praktikos, nu labai ji maža. Aš kalbėjau su edukatore lietuvių kalba ir geriau ją [kalbą] suprantu. (Tomas, 2 f. g.)

Vilniuje mes dirbome grupėmis su kitais mokiniais iš kitų mokyklų, kurie kalbėjo tik lietuviškai. ir tai [buvo] gera praktika. (Danielius, 2 f. g.)

Kai kurie mokiniai susidomėjo kalba ir nori toliau mokytis:

Ir aš supratau, kad mane labai domina su kitais žmonėmis kalbėti lietuviškai. (Oksana, 1 f. g.)

Po šito projekto aš pradėjau mylėti lietuvių kalbą. Aš dabar noriu ją išmokyti ir geriau kalbėti. (Olivija, 2 f. g.)

Tyrime dalyvavę mokiniai fokus grupių metu buvo paprašyti įvertinti kaip jų manymu pagerėjo jų lietuvių kalba nuo 1 iki 10. Dauguma mokinių pokytį įvertino tarp 9 ir 10:

10, nes mes jau nebijojome padaryti klaidas, nes mes žinome, kad jei mes padarysim klaidą vėliau mes jos nebedarysim ir suprasim, kodėl ir mes galime suprasti tikrų lietuvių mintis ir kai mes skaitom knygas mums labai lengviau. (Andrius, 2 f. g.)

Aš labai gerai pagerinau savo lietuvių, na jūs ir dabar matėt, kad čia visi labai gerai šnekėjo lietuvių, ir mes per kokį trečią susitikimą buvom MO muziejuje ir po to mes važiojom į Akropolį ir ten visi kalba lietuviškai ir aš lengvai kalbėjau lietuvių prie kasų. Aš jau laisvai galiu kalbėti lietuviškai. kai girdžiu ir kalbu man tai yra ne problema, o tiesiog kalbu. 10 iš 10. (Vitalijus, 2 f. g.)

9, nes per pamokas aš galėjau sukurti klausimus, kai dirbome grupėse. Ir man nebaisu padaryti klaidų. (Tomas, 2 f. g.)

Vienas mokinyss gebėjimus įvertino 8/10 pagrįsdamas:

8, nes aš pradėjau geriau kalbėti lietuviškai, bet ne visai gerai todėl, kad turėjau daug praktikos, bet ne tiek daug kiek aš norėjau. (Andrius, 2 f. g.)

Trys mokiniai buvo savikritiškesni ir nurodė 6-7/10, nes anot jų yra dar daug vietos tobulėti ir reikia nemažai praktikos:

Nu, 6, nes nu aš ir iki tol galėjau kalbėti, bet daugiau praktikos buvo. (Viktorija, 1 f. g.)

Gal 7. Aš sužinojau, kad galiu daugiau nei manau. <...> Nu aš supratau, kad galiu kalbėti lietuviškai, o ne tik skaityti ir suprasti. (Marija, 1 f. g.)

Nu, 7, nes man labai reikia praktika. (Jurijus, 1 f. g.)

Įdomu, kad fokus grupėje, kurioje pusė dalyvių savo gebėjimus įvertino 6-7, geriausiai grupėje kalbanti mergina save įvertino 6, grįsdama tuo, kad ji ir iki tol galėjo kalbėti gerai lietuviškai, bet mokymų metu gavo daugiau praktikos. Tai rodo, kad vertinimai yra labai subjektyvūs ir labiau parodantys pokytį asmeniui priklausomai nuo to su koku pasirengimu ir kalbinėmis kompetencijomis jis/ji pradėjo projektą. Be to, pirmoje fokus grupėje visų vertinimai buvo savikritiškesni, o antrojoje visi save vertino tarp 8-10. Tai gali reikšti ir vertinimą, atsižvelgiant į kokį vertinimą sau duoda kiti fokus grupės dalyviai.

1. 2. BENDRAVIMAS, BENDRADARBIAVIMAS IR KOMANDINIS DARBAS

Fokus grupių dalyviai minėjo poveikį bendradarbiavimui ir komandiniam darbui:

Nu, ir man patiko daryti nu darbą. Nu taip dirbti komandoje. (Marija, 1 f. g.)

Visi bandėme dirbti komandose. <...> Dabar galime dirbti komandose. (Olga, 1 f. g., mūsų vertimas)

Bendravimas ir bendradarbiavimas svarbūs dirbant komandose. Mokiniai dalinosi, jog projekte išmoko bendravimo, daugiau kalbėtis su nepažįstamais žmonėmis, drąsiau ir labiau pasitikinčiai savimi komunikuoti:

Komunikuoti <...> Daugiau kalbėti su nežinomais žmonėm. (Jurijus, 1 f. g.)

Daugiau komunikuoti, žinoti, kad tu gali kalbėti su kitais, kad tu nebijai tai padaryti. (Marija, 1 f. g.)

Klausymas vienas kito ir savo nuomonės išsakymas taip pat gerina komandinį darbą. Mokiniai mato pokytį bendravime - gali dirbti komandose gebėdami klausyti vienas kito ir nebijodami pasakyti savo nuomonės:

Daugiau kalbėt su savo draugais. Komunikuoti su jais. (Oksana, 1 f. g.)

Gal nebijoti pasakyti savo nuomonę. (Marija, 1 f. g.)

Patiko, kad galbūt tai tik mano nuomonė, bet aš galiu išgirsti ir kitokią nuomonę apie tą [paveikslą]. Ir galbūt aš paskui pakeisiu savo nuomonę, pamatęs kitokią. (Tomas, 2 f. g.)

Taip pat mokiniai geriau pažino savo klasiokus ir jų stiprybes:

Ir nu geriau žinoti ką gali tau padaryti nu tiesiog. Nu tai jis jam reikia duoti piešti, nes jis gražiai piešia ir dėl to mes nu geriau sužinojom mūsų klasiokus. (Marija, 1 f. g.)

Fokus grupės dalyviai buvo paprašyti įvertinti kaip jų manymu pagerėjo jų komandinio darbo gebėjimai projekto metu nuo 1 iki 10. Dviejų fokus grupių įvertinimai buvo labai skirtingi. Pirmoji grupė save vertino kritiškiau. Trys mokiniai save įvertino 9 balais, vienas 8-9, vienas - 8 ir vienas 5. 8 ir 9 balus skyrė mokiniai daugiausiai balus skyrė už tai, kad jiems patiko dirbti grupėse, suprato galintys dirbti su skirtingais žmonėmis ir pažino klasiokus bei kitus mokinius:

9, nes nu aš sužinojau, kad galiu nebijoti kalbėti su nepažįstamais žmonėmis ir kad galiu nu su jais kalbėti ir draugauti. <...> nu tu nežinai šitą žmogų, bet jūs galite būti gera komanda.

(Viktorija, 1 f. g.)

Gal 9. Anksčiau aš nemylėjau komandinio darbo, o dabar man patiko. (Marija, 1 f. g.)

Nu aš nežinau, galbūt 8-9, nes nu aš visiškai nu (verčia) man visiškai ne, nu nelabai patiko dirbti komandoje, bet nu naujus draugus, naujus žmones tai patinka. (Jurijus, 1 f. g.)

5 save įvertino mokinė, kuriai ir po mokymų komandinis darbas toliau nepatiko:

5 todėl, kad aš mane ne visada patinka darbai su kitais žmonėmis. Aš, į mane patinki viena dirbti. Nu retai man patinka darbas ne viena, o su kitais žmonėmis. Tipo po 2, o kada daug žmonių tada iš viso. (Oksana, 1 f. g.)

Antroje fokus grupėje, įgytus komandinio darbo įgūdžius dauguma dalyvių įvertino 10, išskyrus Vitalijų, kuris skyrė 7, dėl to kad teko dirbti grupėse parinktose edukatorių. Tačiau tuos kartus kai patys mokiniai galėjo išsirinkti komandas, Vitalijus įvertino 10:

Aš 7 iš 10, nes buvo kai mes ne patys išsirinkom grupę arba mokytojos specialiai padarytą, kad būtų balansas ir sėdi prie grupės, kurioje yra žmonės kurie trukdo. Ir kai tu ne pats išsirenki grupę yra kažkokia [išorinė] kontrolė ir tai yra blogai. Ten buvo žmonės, kurie man nepatinka. Nu reikia aš manau kad grupės tikrai kontroliuoti negalima. O dirbti grupėje kai pats išsirenki tai labai patinka - 10 iš 10. (Vitalijus, 2 f. g.)

Kartu Vitalijus paminėjo, jog komandinis darbas padėjo praplėsti savo socialinį ratą. Tomui taip pat nepatiko galimybės suburti savo komandą (kai kurių užsiėmimų metu) nebuvimas, bet jis vis vien skyrė 10, bei pridūrė kad grupinė veikla suteikė drąsos išreikšti savo nuomonę:

Aš irgi noriu duoti 10 balų, bet man nepatiko, kad mes buvom grupėmis, ne su savo draugais, bet su kažkokiais kitais. Jeigu mane įdeda į grupę su kažkokiais žmonėmis ir aš sakau savo nuomonę, o tie žmonės nebus sutinkantis su mano nuomone, tai bus chaosas ir nelabai gerai. (Tomas, 2 f. g.)

Kiti antros fokus grupės dalyviai išskyrė patirties svarbą, naudą ateityje. Danielius komandines veiklas įvertino 10 ir jautėsi įgavęs pasitikėjimo vadovauti grupei. Andrius skyrė 10, nes patiko komandinio darbo patirtis ir galimybė prisidėti prie bendros veiklos, taip pat patiko galimybė bendrauti lietuvių kalba. Visgi, pritarė Vitalijui, kad kai kurie mokiniai trukdė dirbti ir geriau jie netrukdytų kitiems:

Na, man labai patinka dirbti grupėse, nes jeigu aš dirbu su savo draugais arba klasiokais, man tai įdomu ir kai jie sako savo mintis aš jų klausysiu ir sakysiu savo nuomonę, bet ir buvo tokios situacijos kai buvo tokie berniukai, kurie nieko nedarė, o mes su Olivija kūrėme visą istoriją ir jie ten nieko nepasakė ir aš sutinku su Vitalijumi, kad jeigu nenori tai nenori gali tada daryti, ką nori ir netrukdyti kitiems. (Andrius, 2 f. g.)

Olivija skyrė 10 ir matė komandinės veiklos įgūdžių naudą ateityje, suaugus ir bendraujant/dirbant visuomenėje.

10, nes mes mokomės bendrauti su žmonėmis ir kai mes suaugsim tai mums labai padės mūsų gyvenime, nes visad reikia bendrauti su žmonėmis, nes mes ir dirbsim ir mokysimės ir tai labai gerai, tai mums labai svarbu ir patinka. (Olivija, 2 f. g.)

1.3. ŠIUOLAIKINIO MENO PAŽINIMAS

Fokus grupių dalyviai kaip projekto naudą įvardino ir įgytas žinias apie šiuolaikinį meną. Mokiniai pabrėžė daugiausiai gebėjimą įsigilinti į paveikslus ir juos analizuoti. Mokinius tai sudomino:

Ir aš labai daug sužinojau apie meną, nes prieš šitą projektą aš žinojau, kad tik jis yra ir viskas. (Vitalijus, 2 f. g.)

Dar mes pradėjome daugiau fantazuoti nes.. nu nes prieš [projektą] aš nelabai mąstydavau apie [paveikslus], o dabar tai labai įdomu. (Olivija, 2 f. g.)

Aš išmokau analizuoti <...> aš nu sužinojau daug apie kūrybą <...> (Jurijus, 1 f. g.)

1.4. KITŲ MIESTŲ PAŽINIMAS

Fokus grupių dalyviai kaip naudą taip pat paminėjo ir galimybę pamatyti šalį - kitus miestus:

Aš išmokau analizuoti, aš daugiau išmokau kalbėti lietuviškai, aš nu sužinojau daug apie kūrybą, nu ir buvau įvairiuose miestuose. Aš <...> nuvažiuosiu kažkur. (Jurijus, 1 f. g.)

Man labai patiko, kad dėl šito projekto labai greitai pralėkė laikas. Jeigu šito projekto nebūtų tai laikas labai ilgai eitų, nes mokykloj yra nuobodu o šito projekto [mes] laukiam. Kai sulauki tai toks džiaugsmas, kad tu kažkur važiuoji, nes mūsų mokykloje su šitais važiavimais yra problema. Labai nedažnai mes kažkur važiuojam. ir labai gerai, kad šitas projektas gyvena ir gyvens kitose mokyklose. (Vitalijus, 2 f. g.)

2. PROJEKTO NAUDA IR POVEIKIS: MOKYTOJAI

Bendrai visos kalbintos mokytojos projektą įvardijo kaip itin naudingą ir praturtinusį, suteikusi naujų žinių, kompetencijų ir „galimybę va tikrai nepaskęsti toj mūsų rutinoje <...> galimybė tobulėti tiesiog ir mums ir vaikams“ (mokytoja Rasa, mokytojų f.g.). Fokus grupėje dalyvavusios mokytojos išskyrė projekto naudą mokiniams bei sau tiek iš profesinės tiek asmeninės perspektyvos. Mokytojų nurodytos projekto naudos mokiniams iš dalies sutampa su mokinių nurodytu poveikiu. Kaip ir mokiniai, mokytojos pabrėžė projekto poveikį kalbiniams įgūdžiams, bendravimui ir bendradarbiavimui, šiuolaikinio meno pažinimui. Mokytojos taip pat išskyrė, kad mokiniai pagerino socialinius įgūdžius - projekto dalyviai susitiko su mokiniais iš kitų miestų ir turėjo galimybę, ne tik bendrauti, bet ir mokytis pritaikyti savo įgūdžius kituose kontekstuose. Be to, mokytojų nuomone, mokiniai gerino kritinio mąstymo ir kūrybiškumo, skaitmeninę kompetencijas.

Kalbėdamos apie naudą joms pačioms mokytojos išskyrė projektą kaip galimybę užmegzti gilesnius ryšius, atrasti bendrumą tiek su mokiniais, tiek su kitais kolegomis. Kita mokytojų įvardinta nauda joms pačioms susijusi su šiuolaikinio meno pažinimu, nauju požiūriu į jį ir naujais gebėjimais analizuoti, suprasti šiuolaikinį meną, bei naujo metodo ir instrumentų įvaldymu.

2.1. MOKINIŲ KALBINIAI ĮGŪDŽIAI IR SAVIRAIŠKA

Kalbėdamos apie savo mokyklos ir mokinių kontekstą visos mokytojos pabrėžė itin komplikotą lietuvių kalbos padėtį:

Lietuvių kalba turėtų būti kaip ir visiems lietuviams, bet mes sunkiai kapstomės toje košėje, kadangi Visaginas yra labai tautiniu požiūriu uždaras miestas tai ta lietuvių kalba yra toks kaip nu periferinis periferinė kalba, sunkiai įkandama ir sunku sudominti. (mokytoja Marija, mokytojų f. g.)

Viena iš fokus grupėje kalbintų mokytojų išskyrė projektą, kaip galimybę netiesioginiu būdu per kūrybines veiklas mokinius mokyti lietuvių kalbos ir pilietiškumo, jos nuomone, tam paprastai nepalankioje aplinkoje, kur kalbos klausimas yra keliantis konfliktus:

Mes siejame viltį su jais, kad vis dėlto tai užaugs nauja karta - mylinti, gerbianti ir mokanti lietuviškai kalbėti, besidominti Lietuvos istorija ir gerbianti tą Lietuvos istoriją, galų gale gerbianti pačią Lietuvą. Mums tai yra skaudus klausimas. Skaudus ir mes ne visada jį galime kelti atvirai, nes tai bus atviras konfliktas, mums reikia kažkaip apeiti, nu vat ir tas kūrybinis toksai, em, projektas, jis tikrai kūrybiškas vat visos tos veiklos, mums leidžia prieiti prie to... (mokytoja Marija, mokytojų f. g.)

Visų kalbintų mokytojų teigimu, projektas turėjo teigiamos įtakos mokinių kalbiniams įgūdžiams ir žodynui:

Pastebėjome mokinių, kurie pradėjo geriau kalbėti. (mokytoja Marija, mokytojų f. g.)

Kaip man vaikai pasakė, praturtėjo jų žodynas, pradėjo daugiau bendrauti vat būtent ta lietuvių kalba. (mokytoja Audronė, interviu)

Poveikį kalbai mokytojos siejo ne tik su pagerėjusiais kalbiniais įgūdžiais, bet ir įsidrąsinimu ir laisvumu kalbėti. Viena mokytoja dalinosi savo mokinės atveju:

Turiu vieną mokinę, ji labai tokia yra yra kukli ir nedrąsi ir sunku jai būdavo kalbėti per pamokas, dažniausiai visą laiką tylėdavo. Šio projekto metu ji prakalbo. pradėjo kalbėti ir... Kartu su visais vaikais tikrai, laisvai kalba. Tai vat, manau, čia yra tikrai šito projekto rezultatas. Visai neblogas, manyčiau. Ir kiti drąsesni vaikai pasidarė, tikrai drąsiau visi kalba...(mokytoja Rasa, mokytojų f. g.)

Interviu kalbinta mokytoja teigė, kad projektas bendrai paskatino mokinius atsiskleisti, kaip žmonėms ir įgalino imtis naujų iniciatyvų. Ji pateikė savo mokinio pavyzdį, kuris prieš projektą buvo menkai isitraukiantis į veiklas, bet po projekto pats ėmėsi naujų iniciatyvų:

Šitoj klasėje vienas mokiny, toks vat nu, labai sunkiai kažkaip įsitraukia į visas veiklas, o šiandien kadangi birželio 1d., yra vaikų gynimo diena tai, žinokite jis pasiprašė praveisti klasės valandėlę. Jis atsiskleidė jis kažkaip tai pamatė savyje, labai daug tokių gal teigiamų bruožų, kad jis gali... <...> jis taip ir pasakė, kad atseit tai yra susiję su projektu, sako aš po šito projekto kitoks ir jeigu vaikas iki tol buvo tylus dabar jis dalyvauja ir jis nori važiuoti ir pristatinti šitą projektą į Vilnių. (mokytoja Audronė, interviu)

Tiesiog projektas suteikė galimybę jiems atsiskleisti dar labiau. (mokytoja Rasa, mokytojų f. g.)

2.2. MOKINIŲ BENDRAVIMO, BENDRADARBIAVIMO, SOCIALINIŲ ĮGŪDŽIŲ KOMPETENCIJOS

Mokytojos pastebėjo, kad pats darbas grupėse projekto metu mokinius skatino ir drąsino veikti. Dirbant grupėse gerėjo jų komandinio darbo įgūdžiai, t.y. Mokiniai mokėsi darbų pasidalijimo, pagalbos vienas kitam:

Grupinis darbas padrąsino juos veikti, padrąsino daryti, kalbėti, pasidalinti, kaip sakyti, pareigomis kažkokiomis. Tą deleguoti vienam mokiniui, kokią misiją atlikti tame grupės darbelyje, ką kitam. Labai ryškus tas bendravimas ir bendradarbiavimas. (mokytoja Marija, mokytojų f. g.)

Socialinių įgūdžių kompetencijos gilinimą mokytojos siejo su mokinių susitikimu su moksleiviais iš kitų miestų. Viena iš mokytojų teigė, kad nors susidūrimas su moksleiviais iš Vilniaus iš pradžių mokinius išgąsdino dėl kalbinio barjero, tai paskatino juos ieškoti kitų sprendimo būdų užduotims atlikti ir tokiu būdu mokiniai mokėsi „elgtis gyvenimiškai“ (mokytoja Marija, mokytojų f. g.) ir naujų socialinių įgūdžių.

Mokytojos taip pat teigė, jog mokiniai projekto metu užmezgė naujus ryšius su moksleiviais iš kitų miestų, kuriuos palaiko ir po projekto:

Juos paskatino surasti naujų draugų. Aš žinau panelės ten iš Žvėryno gimnazijos, kažką jau ten surado. Su kažkuo jau ten susirašinėja, apie kažką jie ten kikeną. (mokytoja Marija, mokytojų f. g.)

Surado draugų su kuriais po šiai dienai susirašinėja. (mokytoja Audronė, interviu)

Mokytojos išvelgė projekto poveikį ir klasės santykiams. Mokytojų teigimu, projekte dalyvavę mokiniai jau buvo draugiška klasė, tačiau projektas juos dar labiau suartino:

[T]uos santykius truputėlį kitu kampu nušvietė gal. Bendravimas mokykloje jau tapo kažkoks artimesnis. Aš pastebėjau, anksčiau to nebūdavo kažkaip per atostogas, atostogų pradžioje pažiūrėjau, kad jie jau buvo susirinkę prie mokyklos visa klasė jau ten žaidė tinklinį. Nu žodžiu gal ir suartino juos dar labiau. (Mokytoja Rasa, mokytojų f. g.)

2.3. MOKINIŲ KRITINIO MĄSTYMO, KŪRYBIŠKUMO IR SKAITMENINĖ KOMPETENCIJOS

Tyrimo dalyvės mokytojos pabrėžė, kad projekto veiklos skatino mokinių kritinį mąstymą:

Kritinio mąstymo kompetenciją taip pat buvo ugdoma nuolat, nes nu ir tos veiklos skatino mokinius kritiškai mąstyti pažiūrėti net ir aptariant iliustracijas ir vertinant pristatymus, kitų darbus, labai buvo įdomių veiklų tokių, kurios suintriguodavo juos ir vat tikrai paskatindavo kritiškai mąstyti. (mokytoja Rasa, mokytojų f. g.)

Taip pat, mokytoja teigė, kad projekto veiklų pobūdis skatino ir mokinių kūrybiškumą:

Kūrybingumo kompetenciją, žinoma, nes visą laiką kažką kūrė, turėjo galimybę atsiskleisti kiekvienas. Kurdavo ir kūrybinius darbus atlikdavo. žodžiu, tikrai buvo naudinga vaikams, naudingų veiklų... (mokytoja Rasa, mokytojų f. g.)

Interviu metu kalbinta mokytoja pastebėjo, kad veiklų metu mokiniai be kita ko gerino skaitmeninius įgūdžius:

Ir žinoma, ir vat reikėjo ieškoti medžiagos, būtent internete tai čia galima sakyti ir skaitmeninės kompetencija. (mokytoja Audronė, interviu)

2.4. MOKINIŲ ŠIUOLAIKINIO MENO PAŽINIMAS

Nors tai nebuvo tarp daugiausiai minimų naudų, fokus grupės metu kalbintos mokytojos atkreipė dėmesį, kad projektas mokinius supažindino su šiuolaikiniu menu ir galimai paskatino mokinius kitaip žiūrėti į meno kūrinius:

Menas, tikras menas ir man atrodo vaikai taip pat kitaip jau pradėjo žiūrėti ir į j paveikslus, į iliustracijas, į nuotraukas... (mokytoja Marija, mokytojų f. g.)

2. 5. MOKYTOJŲ ĮVARDINTAS POVEIKIS IR NAUDOS JOMS PAČIOMS

Kalbėdamos apie projektą, mokytojos pabrėžė, kad jis tapo galimybe daugiau prasmingai bendrauti ir bendradarbiauti su kolegomis, suartėti per bendrą veiklą:

Projektas tai buvo taškas, kuris mus suartino, pakalbėti prasmingai, pakalbėti apie tai, ką mes darome ir kaip mes darome ir kas iš to išeis. (mokytoja Marija, mokytojų f. g.)

Šios projekto veiklos kartu tapo galimybe megzti artimesnį ryšį su mokiniais:

Vaikams taip pat papasakojome, nors jie taip pat buvo muziejuje. Ir palyginom paskui tuos įspūdžius mūsų ir mokinių, ir turėjom tikrai tokį šiltą bendravimą... Ir su vaikais galimybė suartėti tai yra labai svarbu... (mokytoja Rasa, mokytojų f. g.)

Mokytojos bendravimą su mokiniais projekto veiklų metu vertino kaip kitonišką, nes vyko „[b]e vadovėlio, nu kitoks, kitokio lygio bendravimas tiesiog įvyko...“(mokytoja Marija, mokytojų f. g.)

Kitas dažnai mokytojų minimas aspektas - šiuolaikinio meno pažinimas ir nauji gebėjimai jį analizuoti ir suprasti. Mokytojų dalyvavusių fokus grupėje teigimu projektas jas išmokė kitaip žvelgti ir suprasti šiuolaikinį meną, paveikslus ir iliustracijas, suteikė įrankius juos analizuoti ir pritaikyti savo veikloje:

Svarbiausia mes jau kitomis akimis žiūrime į meno kūrinius. Nėra mums dabar blogų ir gerų, patinka ir nepatinka. Iš tikrųjų kiekvienas vertas mūsų dėmesio ir ten iškapstyti galima tokių tokių brangenybių, kad nu tikrai panaudoti galima. (mokytoja Rasa, mokytojų f. g.)

Mokytojos mini tai kaip naudą tiek profesinės veiklos kontekste, tiek asmeniniame gyvenime. Patirtį projekte mokytojai siejo su padidėjusia motyvacija ir noru tobulėti daugiau domėtis bei tai perduoti mokiniams:

<...> veiklos, kurios tikrai paskatino kiekvieną mūsų kitaip pažvelgti į šiuolaikinį meną tiesiog užkrėtė tuo noru, kažką naują sužinoti patirti ir tikrai pasidalinti su kitais ne tik su mokytojais, bet ir su vaikais. (mokytoja Rasa, mokytojų f. g.)

Anot vienos fokus grupėje kalbintos mokytojos, toks asmeninis tobulėjimas svarbus, nes:

Tu turi pats būti įdomus žmogui, kad tavo pamoka būtų įdomi. Jeigu tu nesi pats iš savęs iš vidaus įdomus ir tavo pamoka yra tradicinė, vadovėlinė standartinė <...> ir tas projektas buvo galimybė praturtėti sau pačiam kaip žmogui. (mokytoja Marija, mokytojų f. g.)

Bendrai visos kalbintos mokytojos įvardijo projekto metu išmoktą metodą ir sužinotus įrankius kaip naudingus joms profesinėje veikloje ir teigė taikysiančios metodą ir kitus instrumentus pamokose ir ateityje:

Ir mes taikome tai, ką įgijome dabar, kokius instrumentus, įgūdžius taikome ne tik tose klasėse konkrečiose septintose, kuriose vyko projektas, o ir kitose, kuriose dirbame.

(mokytoja Marija, mokytojų f. g.)

3. NURODOMOS POKYČIO PRIEŽASTYS

3.1. NEFORMALUS MOKYMASIS

Fokus grupių metu mokiniai išskyrė keletą priežasčių, kodėl jiems buvo lengviau naudoti lietuvių kalbą, ugdyti bendravimo, bendradarbiavimo, komandinio darbo ir kitas kompetencijas. Visų pirma, mokiniai įvardino neformalų mokymąsi kaip priežastį, motyvavusią juos mokytis. Mokiniai pasakojo, kad tai neįprastas mokymasis - nereikia atsiskaityti, gauti pažymių, tai linksmas mokymasis, įdomus, nes darai įvairias užduotis, judi, keliauji.

Lengviau buvo nu neformaliai, o nu labai linksmi. Tu nesėdi, nesiklausai šito mokytojo, kokie tau sakė va daryk šitą, parodysiu, aš tau pažymį duosiu ir viskas. Ir eik ten į kitą mokyklą. Tu tu ne tik nu sėdi, bet ir vaikščioji, važiuoji kažkur, tau įdomu klausyti, tu žaidi, tau nu pasakė apie temą, kuri tau įdomu. Nu ne viską tau duosi ir daryk ką nori su šitą. Tu tau tikrai įdomu. (Jurijus, 1 f. g.)

Mes paprotingėjome, mes galėjome lengviau įsiminti informaciją, turbūt dėl to, kad išbandėme naujus neįprastus formatus. (Olga, 1 f. g., mūsų vertimas)

Pamokoje su [edukatore] buvo komfortabilu. Tai nepaprasta, nu kaip sakai, nu tau davė užduotį ir viskas. Su tavim kalba, tu kalbi, klausėsi ir nu įdomios temos. (Oksana, 1 f. g.)

[N]ebuvo jokios pažymių sistemos. (Vitalijus, 2 f. g.)

[D]ar patiko, kad buvo labai daug interaktyvo, nes paprastose pamokose viską, ką mes galime padaryti.. Nu tai praktiškai nieko, tik atsakyti į klausimus, o čia mes galime dalyvauti labai įdomiuose žaidimuose kažkokiuose. (Vitalijus, 2 f. g.)

3.2. EMOCIŠKAI SAUGI APLINKA

Kitas svarbus motyvacijos mokytis aspektas - komfortabilumas ir saugi aplinka. Fokus grupės metu, mokiniai pabrėžė, jog kitaip nei pamokose, edukacijų metu jiems nebuvo baisu kalbėti arba ta baimė praėjo po 2-3 susitikimų. Jie jautėsi saugiai daryti klaidas kalbėdami lietuviškai, nebijojo reikšti savo nuomonės, nes žinojo, jog nebus vertinami mokytojų ir pabrėžė, jog jautėsi išklausomi.

Dar buvo lengviau komunikuoti ir kalbėti negu pamokose. Su tavim kalba ir tu kalbi. Ir iš viso pamokose tokia nerami, nu atmosfera. O šita susitikimą nu jis daugiau nu įdomi ji negu pamokose. Ir aš manau turėtų būti daugiau šito. (Oksana, 1 f. g.)

Galbūt pamokoje mes nu bijom padaryti klaidą, nes mums parašys blogą pažymį. O ten, nu iš pradžių mes taip pat bijome padaryti klaidą, bet dabar mes atsipalaidavę ir lengviau ir komfortabiliu. (Viktorija, 1 f. g.)

Nu, paprastoje pamokoje tavęs nevisada klauso ir tu ne visada sakyt. Buvo pamoka su [edukatore] ir tave klauso ir tu gali paklausti. (Oksana, 1 f. g.)

Pokalbio ištrauka leidžia suprasti, kad mokiniai geriau ir komfortabiliu jautėsi kai aplinkui nėra mokytojų, prie kurių bijo padaryti klaidų kalbant lietuviškai bei išsakyti savo nuomonę įvairiais klausimais. Būdami tik su edukatore mokiniai įsidrąšina. Taip jie apibūdina situaciją:

Vitalijus: *[S]unkumai buvo, kai mes sėdėjome su mokytojais ir reikėjo tikrai sakyti be klaidų, nes mūsų mokytojai tikrai labai nori kad mes kalbėtume be klaidų, bet ne visada tą galima padaryti, ir ne visiems tikrai. Ir sunkiausiai buvo kalbėt, kai netoli yra mokytojas arba tavo klasės vadovas.*

Tyrėja: *[K]ad bijai suklysti prieš mokytoją?*

Vitalijus: *[T]aip bijai pasakyti kažkokią nesąmonę.*

Tyrėja: *[P]asitikslinkiu - ar neteisingai lietuviškai pasakyti, ar dėl savo nuomonės sakymo?*

Vitalijus: *Ir tas, ir tas. Prie lietuvių kalbos mokytojo pasakyti, kažką neteisingo lietuviškai arba kažkokią savo nuomonę, už kurią tu gausi arba negausi, aš nežinau. O prieš klasės vadovus - tik už nuomonę. Lietuvių kalbos jie patys nelabai moka [juokiasi].*

Tomas: *[A]š galvoju, kad nu taip prieš mokytojus nelabai - nes tokia mokyklos atmosfera, o kai mes sėdime tik su mūsų edukatoriais ir su savo klasiokais be mokytojų, tai ten mes kalbėjome nuoširdžiai ir labai draugiškai ir mums niekas nieko nepasakys, mes galime [iš]sakyti savo nuomonę ir padėti savo klasiokams.* (2 f.g.)

Vitalijus taip pat atkreipė dėmesį, kad mokiniai jautėsi labiau suprasti edukatorių dėl mažesnio amžiaus skirtumo.

<...> visi edukatoriai labai buvo jauni, ne kažkokios bobutės sėdėjo. Ir suprato mus daugiau negu mokytojai. (Vitalijus, 2 f. g.)

3.3. SANTYKIAI SU EDUKATORIAIS IR MOKINIAIS IŠ KITŲ MOKYKLŲ

Santykiai su kitais mokymosi procese dalyvaujančiais asmenimis, fokus grupių metu atsiskleidė kaip kitas svarbus aspektas turintis įtakos mokinių motyvacijai. Mokiniai daug kalbėjo apie edukatorės, užmegztą pasitikėjimo ryšį su jomis bei prisirišimą.

[M]es prisirišome prie [edukatorių] ir nu mes buvome kaip draugai. Dėl to mes paskui laukėme visų susitikimų, o iš pradžių buvo mes nežinojome, kas tai ir kas bus. <...> Tiesiog, kad būtų daugiau susitikimų, nes per laiką prisiriši prie šio projekto ir labai liūdna, kad jis baigiasi. (Viktorija, 1 f. g.)

[I]r labai liūdna, kad mes turime atsisveikinti su [edukatore] ir su visais edukatoriais. ir aš noriu, kad kitais metais taip pat galėtume susitikti su jais. (Danielius, 2 f. g.)

Edukatorių vaidmuo ir asmenybės buvo dažnai priešpriešinamos jas mokytojams. Anot mokinių, jie nebijojo edukatorėms sakyti ką galvoja, reikšti nuomonę, daryti klaidas.

Su [edukatore] laikas labai bėgo. <...> O į paprastą pamoką tu sėdi ir tikiesi, lauki, kada baigsis. Su [edukatore] nu visiškai paprasta. (Oksana, 1 f. g.)

Marija: *[Klasiokė] ji tokia labai tyli ji, o dabar su [edukatore] nu nežinau ji nu labiau kalba.*

Tyrėja: *Tu kaip manai, kodėl taip patiko su [edukatore]?*

Oksana: *Taip, todėl, kad su ja labai lengvai. Nu [ji] tokia pozityviai tokia, taip nu.*

(pokalbis su Marija ir Oksana, 1 f. g.)

Viktorija: *Galbūt kada kiti mokiniai jie nieko nesako, o per nu su [edukatorės] pamokas jie nu reiškia savo nuomonę ir tu galvoji o nu jis nebijo.*

Jurijus: *[domu kitų nuomonė.*

Oksana: *Mano klasės draugė Debora, ji kada bijo kalbėti su mokytojais, nu tik su [edukatore], ji taip pat kaip ir daugiau atsivėrė, labiau bendraujančia tapo.*

(pokalbis su Viktorija, Jurijumi ir Oksana, 1 f. g.)

Papildydama, fokus grupės metu viena mokinė pabrėžė, kad labai svarbi yra edukatorės asmenybė:

Daug reiškia. Ji nu viena tokia nu suaugusi ir todėl ji. Kad ji padės tau. Todėl ir labai svarbu kokia [edukatorė] (Viktorija, 1 f. g.)

Ne tik santykiai su edukatorėmis, bet ir pozityvi patirtis susitikimuose su kitais mokiniais, panašu, jog padarė įtakos mokiniams ir juos motyvavo. Mokiniai bijojo kalbėtis su mokiniais iš kitų mokyklų, nerimavo, ką apie juos pagalvos, ar sugebės bendrauti su nepažįstamais žmonėmis. Visgi, po susitikimų jų baimės išsiskleidė ir tai leido pozityviau žvelgti į savo gebėjimus ir motyvavo toliau bendrauti lietuviškai, bendradarbiauti su nepažįstamais žmonėmis:

Danielius: [P]vz., Vilniuje mes dirbome grupėmis su kitais mokiniais iš kitų mokyklų, kurie kalbėjo tik lietuviškai. Ir tai [buvo] gera praktika.

Tyrėja: [I]r ar tai patiko?

Danielius: [T]aip, jie visi draugiški.

(Danielius, 2 f. g.)

Andrius: [K]albėti su mokiniais iš kitų mokyklų, nekalbėjau ne todėl, kad mes nelabai žinom lietuvių kalbos, todėl kad pirmą kartą mes juos matėme, todėl sunku su jais kalbėti.

Tyrėja: [A]j tai nauji, nepažįstami. ar nedrąsu buvo tiesiog?

Andrius: [N]u taip.

Tyrėja: [O] paskiau, kai jau susitikai?

Andrius: [N]u geriau bet tada, kai aš nelabai kalbėjau lietuviškai.. na baisiau kalbėti lietuviškai su vaiku iš kitų mokyklų, negu su edukatoriais.

Tyrėja: [A]r bijai, kad jie, vaikai, nesupras tavęs? Sunkiau bus paaiškinti kažką? Ar dėl to?

Andrius: [G]albūt dar dėl to, ką gi jie pagalvos.

Tyrėja: [O] ką bijai kad pagalvos?

Andrius: [V]at atvažiavos sau iš Visagino...

Tyrėja: [A]r tai pasitvirtino ar ne? kaip manai?

Andrius: [N]e...

Tyrėja: [T]a prasme, kažkaip sekėsi bendrauti galiausiai?

Andrius: [G]erai, visi kiti mokiniai iš kitų mokyklų žino Visagino gyventojus ir vadina juos visaginiečiais.

(pokalbis su Andriumi, 2 f. g.)

4. MOKINIŲ ĮSITRAUKIMAS IR POKYČIO PRIEŽASTYS IŠ MOKYTOJŲ PERSPEKTYVOS

Mokytojų nuomone mokiniai noriai įsitraukė į projekto veiklas, dėl kelių priežasčių. Pirmiausia, jų mokiniai „*nėra išlepinti tokių ilgalaikių projektų*“ (mokytoja Marija, mokytojų f.g.). Taip pat mokytojų teigimu, mokinius sudomino ir į projekto veiklas paskatino įsitraukti tai, kad pačios veiklos buvo jiems neįprastos, o jas vedė, ne mokytojai, o atvažiavę edukatoriai:

Paprastai mokyklose būna tokie trumpalaikiai projektukai ir veda tie patys mokytojai, į kuriuos jie kartais ir žiūrėti negali, nes jie nuo pirmos, mes esame aštuonmetė mokykla iki aštuntos klasės ir jau... Čia ne apie septintokus būna tokių, kad ir sveikinti nelabai nori ar dar ko. O čia atvyko žmonės, kiti kurie jų nematę. Jauni žmonės, jaunos edukatorės. (mokytoja Marija, mokytojų f. g.)

Kalbintos mokytojos pabrėžė, kad mokinių motyvacija ir įsitraukimas didėjo projekto eigoje - iš pradžių mokiniai buvo susikaustę ir nedrąsūs, bet „*po pirmo susitikimo, kada bus kitas kartas jie jau klausė*“. (mokytoja Marija, mokytojų f. g.)

Panašiai kaip ir mokiniai projekto poveikį kalbiniams įgūdžiams mokytojos siejo su projekto veiklų neformalumu ir kitoniškumu:

Juos sudomino neįprastos tos veiklos, nereikia vadovėlio, nereikia sąsiuvinio, atsiranda rašymo lentelė, atsiranda kitokios priemonės, po du, kažką piešti. Nekalbėti, iš karto pasakok, ką sužinojai, o piešti išreikšti judesiu, skulptūra iš vaikų sukurta, kitokie būdai, leido prieiti prie to kalbėjimo ir kalbinės išraiškos, tas per aplinkui buvo malonus kelias. (mokytoja Marija, mokytojų f. g.)

Fokus grupėje dalyvavusios mokytojos taip pat siejo mokinių įsitraukimą ir drąsesnį kalbėjimą lietuvių kalba ir saviraišką su tuo, kad projekto veiklose nebuvo standartinio, mokykloje įprasto vertinimo ir teisingų atsakymų:

Tai jau buvo jiems malonumas, staigmena. Jie žinojo, kad jie nebus vertinami, nėra pažymio ten baimės turbūt, aš įsivaizduoju. (mokytoja Marija, mokytojų f. g.)

Jie suprato, kad nėra neteisingų atsakymų ir tai taip pat yra labai svarbu. Viskas, ką jie pasako yra gerai, svarbiausia, kad jie kalbėtų, mąstytų... (mokytoja Rasa, mokytojų f. g.)

Projekto metu jie daugiausiai girdėjo lietuvių kalbą ir jeigu jie čia pas mus jie vat kartais jie bijo pasakyti lietuviškai savo nuomonę, todėl, kad gal neužteks žodyno ten ar, o čia vat tos baimės nebuvo. (mokytoja Audronė, interviu)

Fokus grupėje dalyvavusi mokytoja Rasa, atkreipė dėmesį, kad mokyklai įprastų, labai griežtų veiklos rėmų nebuvimas projekto veiklose teigiamai veikė ir jas pačias, o per jas ir mokinių įsitraukimą į pamokas ir veiklas:

Ir mes pajutome tą vidinę laisvę, nes visą laiką mus sukausto vat būtent rėmus. Mes turime tilpti į pamokos laiką. O čia mums buvo pasakyta, jeigu nespėsite nieko baisaus. Ir mes planavom jautėmės ir vaikai jautė tą mūsų tokį, nu nežinau, buvo laisvesni tikrai, mūsų nuotaiką... pagavome... (mokytoja Rasa, mokytojų f. g.)

Kitas su mokinių pasisakymais sutampantis aspektas - užmegztas ryšys su edukatore. Fokus grupėje kalbintos mokytojos atkreipė dėmesį, kad ryšys su edukatore paskatino didesnę mokinių įsitraukimą projekto eigoje. Fokus grupėje dalyvavusios mokytojos Marijos nuomone, edukatorė mokiniams tapo ir lietuvių kalbos besistengiančio išmokti žmogaus pavyzdžiu:

[Edukatore] buvo, kuri irgi lietuviškai taip nu stengiasi, tobulėja, juda į tą gebėjimų ugdymą ir tai buvo pavyzdys vaikams, kad reikia, kad galima, kad būtina tai daryti. Gal todėl jie taip gerai, šiltai tarpusavyje sutarė, tarp jų toks tikrai glaudus ryšys užsi... užsi... Aš net juos terorizuodavau - ah jūs šitaip namų darbų nedarote. Paskambinsiu [edukatorei] niekur neatvažiuos. Veikdavo šimtu procentu. (mokytoja Marija, mokytojų f. g.)

Su edukatorėmis labai greitai rado bendrą kalbą ir projekto metu vis didėjo jų noras dalyvauti. (mokytoja Audronė, interviu)

5. VMS METODO TAIKYMAS IR LYČIŲ LYGYBĖS TEMOS INTEGRAVIMAS

Visos trys kalbintos mokytojos VMS metodą ir kitus projekto metu sužinotus instrumentus vertino kaip joms naudingus. Tiesa, viena iš fokus grupėje kalbintų mokytojų atkreipė dėmesį, kad požiūris į projekto temą ir metodą ir tai, kuo jis gali būti naudingas labai keitėsi projekto eigoje:

Norėjau pasakyti, kad iš pradžių mūsų taip pat buvo tokios gana skeptiškos nuotaikos... Nu apie iliustracijas mes nuo pat pradžių, nuo pirmos klasės su vaikais su iliustracijomis dirbame. Atrodo, nu ką mes dar naujo dar gali mums pasakyti, parodyti. Bet paskui, kai pradėjom, iš tikrųjų, visai vyksta visai kita linkme tas darbas, galima galima ne vieną, ne dvi pamokas, o apskritai visą pamokų ciklą organizuoti aptarinėjant iliustracijas VMS metodu... (mokytoja Rasa, mokytojų f. g.)

Fokus grupės metu kalbintos mokytojos gausiai dalinosi projekto eigoje sukurtų pamokų taikant metodą pavyzdžiais ir išsamiai apie jas pasakojo. Tiek fokus grupėje, tiek interviu kalbintos mokytojos teigė, jog ketina ir toliau pagal poreikį į pamokas integruoti metodą ir išskyrė jį kaip naudingą kitokiam mokymo proceso organizavimui:

Taip ir ateityje tikrai taikysime, ne visą pamoką, bet pamokos epizodą, tikrai... (mokytoja Marija, mokytojų f. g.)

Sakykim, kai prasidės birželio mėnesis, dar reikia mokytis, o jau nebėra jėgų mokytis. Va čia mes gavom ir tokį instrumentą, tik surask tą įdomų vaizdą, įdomų paveikslą ir šiuolaikišką.
(mokytoja Marija, mokytojų f. g.)

Kartu mokytojos atkreipė dėmesį, kad ketina tobulėti metodo taikyme:

Gal bandysim toliau šitą metodą taikydami, kad prie kito lygio prieiti, kad vaikai patys galėtų suformuluoti ir pamokos uždavinius, pasitelkiant būtent kritinį mąstymą.
(mokytoja Rasa, mokytojų f. g.)

Vienintelis mokytojų išskirtas metodo taikymo sunkumas, buvo tinkamų vaizdų paieška, kuri, anot mokytojos Marijos, net ir žinant tinklapius ir šaltinius yra iššūkių keliantis procesas:

O šiaip puikus yra metodas, nu gal sakykim pavargusiam mokytojui remtis tuo metodu, tik sunkumas yra tas atrasti tą gražų kūrinį. Taip mums pateikė tinklapių, pateikė šaltinių, kur galėtume ieškoti, bet vis dėlto tai yra darbas vėlgi, rasti tą tinkamą vaizdą, tinkamą emociją užfiksuota...
(mokytoja Marija, mokytojų f. g.)

Fokus grupėje mokytojų taip pat buvo paklausta, kaip joms sekėsi integruoti ir atskleisti lyčių lygybės temą, kuri buvo viena iš projekto temų. Mokytojos nurodė, jog šios temos į pamokas projekto metu tikslingai neintegravo. Tai, kad šios temos nelietė mokytojos argumentavo tuo, jog ji neišvengiamai yra visose temose ir veiklose, papildydamos tuo, kad šiuolaikiniams mokiniams, mokytojų nuomone, ji yra mažiau aktuali, nes jie pasižymi tolerantiškesniu ir laisvesniu požiūriu nei vyresnė karta.

Marija: Aš jos nekabinau.

Rasa: Aš manau, kad iš tikrųjų ta tema ji kiekvieną dieną egzistuoja, mes tiesiog nu...

Marija: Ji yra integruota taip visur...

Rasa: Integruota labai labai mes neakcentuodami, neišryškindami jos, bet iš tikrųjų gvildenam...
(mokytojų f. g.)

Taip... Jiems tas lytiškumas yra labai kaip... natūralesnis. ir požiūris į kitokį ar kitą yra švelnesnis, laisvesnis, natūralesnis, nėra suskirstymo, kategorijomis, sakykim, kas būdinga yra mano kartai. Kitaip yra, jie natūraliai, ir jeigu kur užkliūva tai natūraliai ir praplaukia, niekada nieks neakcentuoja... Gal per klasės valandėles jie apie tai kalba, gal dar kur, bet niekada nieko tokios neišsoko, kas būtų negražu, negerbtina, kas būtų smerktina apie tai, ne.

6. IŠŠŪKIAI

Abiejų fokus grupių metu mokiniai išskyrė labai panašius iššūkius, tiek su kuriais jie jautėsi susidūrę projekto metu, tiek ir iššūkius su kuriais buvo susiduriama anksčiau, tačiau projektas paskatino labiau apie juos susimąstyti. Didžiąją dalį kalbintųjų trikdė į projekto veiklas neįsitraukę bendraklasiai, kalbantys tarpusavyje ir taip kliudantys pilnai dalyvauti norintiesiems. Dalis mokinių įvardino negalėjimą dirbti savo draugų komandose, kaip neigiamą patirtį. Taip pat daugumai fokus grupių dalyvių buvo nedrąsu reikšti savo nuomonę ir bendrauti lietuviškai, tačiau šį nepasitikėjimą siejo su įprastomis pamokomis mokykloje, ir teigė, jog edukaciniai užsiėmimai projekto metu kaip tik paskatino dalintis savo mintimis ir kalbėti lietuviškai.

Kai kuriems tyrimo dalyvių nemažas iššūkis buvo jų bendraklasių elgesys projekto veiklų metu. Mokiniai teigė, jog susikaupti ir dalyvauti edukaciniuose užsiėmimuose kartais buvę sudėtinga dėl klasės draugų nenoro įsitraukti ir bendradarbiauti:

Buvo vaikai, kurie nelabai klausė [keli pritariamai nusijuokia] ir triukšmauja, tai nieko negalima su tuo padaryti, tiesiog nu taip nelabai smagu buvo. (Marija, 1 f. g.)

Kiti dalyviai jautėsi, kad turėjo labiau dirbti nemotyvuotose grupėse dėl bendraklasių nesistengimo kalbėti lietuviškai:

Buvo blogai tai, kad aš geriau kalbėjau lietuviškai ir aš turėjau viską už juos [kitus komandos narius] daryti. Viskas ką jie turėjo daryti tai pasakyti vieną sakinį, o aš turėjau daryti viską už juos.

(Olivija, 1 f. g.)

Daliai apklaustųjų sudėtinga buvo tai, kad privalėjo būti komandose, parinktose ne jų pačių bet edukatorių. Mokiniai teigė, mieliau būtų likę savo socialiniuose ratuose projekto veiklų metu:

Puikiai sekėsi, kad komandose mes patys išsirinkome žmones, su kuriais mes esame komandose. Bet buvo tokie momentai, kad nepatiko, kad ne patys išsirinkome su kuo komandose. (Vitalijus, 2 f. g.)

Man nepatiko, kad mes buvom grupėmis ne su savo draugais, bet su kažkokiais kitais. Jeigu mane įdeda į grupę su kažkokiais žmonėmis ir aš sakau savo nuomonę, o tie žmonės nebus sutinkantys su mano nuomone, tai bus chaosas ir nelabai gerai. (Tomas, 2 f. g.)

Fokus grupių dalyviai teigė, jog nepasitikėjimo priežastimi reikšti savo nuomonę ir komunikuoti lietuvių kalba dažniausiai buvo įprastinė mokyklos aplinka ir klasės mokytojai:

Sunkiausiai buvo kalbėti, kai netoli yra mokytojas arba tavo klasės vadovas <...> bijai pasakyti kažkokią nesąmonę <...> prie lietuvių kalbos mokytojo pasakyti kažką neteisingo lietuviškai arba kažkokią savo nuomonę. (Vitalijus, 2 f. g.)

Kai kuriems dalyviams prireikė dviejų, ar net trijų kartų apsibrasti prie projekto edukatorių, kad įsidrąsintų dalintis savo mintimis, idėjomis ir pastebėjimai, bei visa tai daryti lietuviškai. Projekto metu sukurta aplinka, mokinių teigimu, paskatino pasijusti laisviau, įtraukiant klaidas kaip neatsiejamą mokymosi proceso dalį:

Būna, kad tu manai, kad tu pasakysi ir kažkokią nesąmonę, bet su [edukatore] – ne, tu žinai, kad tave išklausk ir tu ne taip bijai. Ką tu bepasakytum tai bus gerai, nes mes analizuojam, mes mokomės. Pamokoje galbūt [būtų] tai baisu daryti. (Viktorija, 1 f. g.)

Aš pradėjau drąsiai kalbėti lietuviškai, nes jeigu aš padarysiu klaidą, aš galiu kitą kartą nedaryti jos ir tada viskas būtų gerai, ir taip mes mokomės ir tai nėra blogai. (Danielius, 2 f. g.)

Nors mokiniai susidūrė su šiais iššūkiais, iš fokus grupių dalyvių pastebėjimų yra panašu, kad kai kuriuos sunkumus mokiniams pavyko įveikti. Jiems pavyko greitai adaptuotis prie projekto aplinkos ir edukatorių, kas pasireiškė didesniu pasitikėjimu reikšti savo nuomonę ir bendrauti lietuviškai. Projekto veiklos taip pat pagelbėjo mokiniams suprasti, jog baimė išsakyti savo mintis, idėjas ir pastebėjimus, bei tai daryti lietuvių kalba, dažnai kildavo iš ankstesnių patirčių įprastinėje mokyklos aplinkoje. Būtent pamokų metu gauta kritika iš klasės mokytojų dėl mokinių padarytų kalbinių klaidų ar saugios erdvės saviraiškai nebuvimo galėjo tapti trikdžiais sklandžiam bendradarbiavimui projekto pradžioje. Kita vertus, iššūkiai susiję su nemotyvuotais bendraklasiais ir jų nenoru įsitraukti į projekto užsiėmimus, daliai mokinių tapo sunkumu, kurio nepavyko įveikti. Nors fokus grupių dalyviai ir minėjo pagerėjusius komandinio darbo įgūdžius, tačiau to nesiejo su patirtimis bendradarbiaujant su mokiniais ne iš savų draugų ratų. Jų teigimu, negalėjimas būti komandose su jų bendraminčiais buvo vienas didžiausių iššūkių edukacinės programos veiklose.

KO NORĖTŲ KITAIP? (1)

Visiems fokus grupių dalyviams MO muziejaus kuruojamas edukacinis projektas paliko didelį įspūdį. Nors teigiami prisiminimai ir emocijos užgožė mažiau malonias patirtis, tačiau kalbintieji mokiniai negailėjo ir pasiūlymų kitiems panašaus pobūdžio projektams.

Dalyviai atkreipė dėmesį į didelį edukacinių veiklų skirtumą nuo įprastos mokyklinės pamokų tvarkos. Mokiniai išreiškė norą dalyvauti tokiuose projektuose dažniau arba kad tokie projektai trukėtų ilgiau, nes jų metu skatinamas interaktyvumas ir neformalumas pagelbėjo vaikams įsisavinti informaciją:

[Norėčiau], kad būtų daugiau susitikimų. (Viktorija, 1 f. g.)

Taip, mažai labai buvo. (Jurijus, 1 f. g.)

Labai mažai projektas čia buvo. Aš noriu daugiau, todėl, kad man labai patinka taip kaip čia. (Oksana, 1 f. g.)

Tyrimo dalyviai taip pat išreiškė norą matyti šias projekto veiklas integruotas į tradicinį mokymo modelį:

[Norėčiau] kad būtų tokių pamokų, būtų tokių [daugiau]. Nes paskutinė mūsų pamoka buvo, kai mes per istorijos pamoką susitikome ir istorijos temą interaktyviai sužinojome ir kad būtų taip daugiau. Nes informacija informaciją mums geriau nu suvokti. (Viktorija, 1 f. g.)

Kai kuriems dalyviams neužteko tik dalyvavimo užsiėmimuose, bet norėjosi daugiau laiko skirti meno kūriniais, kurie buvo naudojami kaip edukaciniai įrankiai, suteikti konteksto, galimybės juos geriau pažinti, sužinoti jų istoriją:

[Norėčiau], kad daugiau papasakotų apie šiuolaikinį meną, nes kai tau parodo piešinį ir tau pasako „nu, ką tu manai?“ ir tu manai „nu, aš matau moteris, medis, viskas?“ (Viktorija, 1 f. g.)

Kiti dalyvavusieji fokus grupėse siūlė ateityje daryti neprivalomą tokių projektinių veiklų lankymą, kas padėtų natūraliai atrinkti tik motyvuotus mokinius, kurie keltų mažiau šurmulio, taip trukdydami bendraklasiams norintiems dalyvauti:

Projekte dalyvavimą galima padaryti, kad kas nedalyvauja, tas eina namo. Ne į pamokas, nes kas turės eiti į pamokas, tai neis, geriau projekte pasėdėt negu daryti pamokas <...> nes yra žmonės, kurie tik sėdi ir laukia, kol 'viso gero, aš jau einu namo' ir tik prie kompiuterio. (Vitalijus, 2 f. g.)

Aš sutinku su Vitalijumi, kad jeigu nenori, tai nenori – gali tada daryti, ką nori ir netrukdyti kitiems. (Andrius, 2 f. g.)

KO NORĖTU KITAIP? (2)

Tyrimo dalyviai išreiškė norą ateityje turėti daugiau kontrolės dirbant komandose. Daliai mokinių nepatiko tie užsiėmimai, kuriuose jie neturėjo laisvės patys suburti grupių ir buvo priversti dirbti kartu su kitais bendraklasiais nebūtinai iš jų draugų rato, taip pat su mažai motyvuotais vaikais, kurie trukdė mokymosi procesui:

Kai tu ne pats išsirenki grupę, yra kažkokia [išorinė] kontrolė ir tai yra blogai. Ten buvo žmonės [bendraklasiai], kurie man nepatinka. Nu reikia, aš manau, kad grupės tikrai kontroliuoti negalima.
(Vitalijus, 2 f. g.)

Taigi panašu, kad apklaustiesiems mokiniams norėtusi matyti pokyčius tokio pobūdžio projektuose per penkis aspektus:

- (1) didesnis užsiėmimų skaičius,
- (2) projekto veiklų adaptavimas tradicinėse pamokose,
- (3) sužinoti daugiau apie tokiose veiklose naudojamus meno kūrinius,
- (4) taikyti neprivalomą dalyvavimą užsiėmimuose, taip atrenkant tik motyvuotus mokinius, ir
- (5) suteikti dalyvaujantiems daugiau autonomijos ir laisvės dirbti pačių pasirinktose komandose.

Naudojamos nuotraukos autorystė priklauso: Norbert Tukaj nuotr.

Plačiau: <https://sa.lt/mo-muziejus-naujieji-meno-namai/>

[30]

